

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В. М. Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ

Освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Керівник роботи:

_____
(підпис)

Гриценко Л.Л.
(ініціали, прізвище)

Студент:

_____
(підпис)

Усенко О.Г.
(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-62

Суми 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, проф.

В. М. Боронос

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

до дипломної роботи

Студент групи Ф-62 інституту (центру) ННІ ФЕМ ім. О. Ф.Балацького

Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Усенко Олександр Геннадійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи : Управління інвестиційною діяльністю банку

Затверджено наказом по СумДУ № ____ від «__» _____ 20__ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «__» _____ 20__ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці): В першому розділі розглянуто сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку, поняття її інвестиційної політики, сутність управління інвестиційною діяльністю банку та основні методи такого управління

В другому розділі здійснена загальна характеристика фінансово-економічного стану АТ «Райффайзен Банк Аваль» та проведена оцінка інвестиційної діяльності

В третьому розділі проведено аналіз проблем інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та запропоновані потенційні напрямки її удосконалення, що дозволить банку отримати більше доходів від даного виду діяльності та залучити більшу кількість клієнтів.

Дата видачі завдання: «__» _____ 20__ р.

Керівник дипломної роботи: д.е.н., професор Гриценко Л.Л. _____

(вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Завдання прийнято до виконання «__» _____ 20__ р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 44 с., 3 рис., 12 табл., 0 додатків, 55 джерел.

Мета роботи – дослідити стан інвестиційної діяльності комерційного банку на прикладі АТ «Райффайзен банк Аваль», виявити поточні проблеми та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Об’єкт дослідження – інвестиційна діяльність АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Методи дослідження – узагальнення, порівняння та систематизація; системного аналізу; методи індукції та дедукції, методи аналізу та синтезу, економіко-математичні методи, а саме статистичний метод.

Банки зацікавлені направляти значну частину свого портфеля активів у вкладення в інший важливий вид дохідних активів – у цінні папери. Ці складові банківських портфелів активів виконують ряд найважливіших функцій, забезпечуючи банкам прибутковість, ліквідність і диверсифікацію з метою зниження ризику, а також виводячи частину доходів банку з-під оподаткування.

В першому розділі розглянуто сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку, поняття його інвестиційної політики, сутність управління інвестиційною діяльністю комерційного банку та основні методи такого управління.

У другому розділі здійснена загальна характеристика фінансово-економічного стану АТ «Райффайзен Банк Аваль» та проведена оцінка інвестиційної діяльності банку.

У третьому розділі проведено аналіз проблем інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» та запропоновані потенційні напрямки її удосконалення, що дозволять банку отримати більше доходів від даного виду діяльності та залучити більше кількість клієнтів.

ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОРТФЕЛЬ, БАНК.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ	8
1.1 Сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку	8
1.2 Поняття інвестиційної політики комерційного банку та її види	15
1.3 Сутність управління інвестиційною діяльністю комерційного банку та основні його методи	17
2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» ТА ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЯ	23
2.1 Загальна характеристика фінансово-економічного стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»	23
2.2 Оцінка інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»	33
3 ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»	39
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	49

ВСТУП

Актуальність теми випускної роботи. На сьогоднішній день основна функція банків полягає в тому, щоб кредитувати суб'єктів економіки. Однак не всі банківські ресурси можуть бути розміщені у вигляді позик. Велика частина позик є безвідкличною, тобто вони не можуть бути швидко реалізовані (тобто повернуті), коли банк терміново потребує грошових коштів. Інша проблема полягає в тому, що позики через досить високу ймовірність їх неповернення з боку позичальника серед всіх форм банківського кредиту належать до найбільш ризикованих банківських активів, а для дрібних і середніх банків більша частина видаваних позик пов'язана з певним регіоном. Отже, погіршення рівня економічної активності в цьому регіоні погіршить якість кредитного портфеля банку.

З усіх перерахованих причин банки зацікавлені направляти значну частину свого портфеля активів у вкладення в інший важливий вид дохідних активів – у цінні папери. За оцінками фахівців обсяг активів банку, що спрямовуються у вкладання в цінні папери становить від 1/5 до 1/3 загального обсягу портфеля. Цінні папери банків включають в себе державні цінні папери і регламентовані законом категорії акцій. Ці складові банківських портфелів активів виконують ряд найважливіших функцій, забезпечуючи банкам прибутковість, ліквідність і диверсифікацію з метою зниження ризику, а також виводячи частину доходів банку з-під оподаткування. Такі вкладення стабілізують доходи банку, забезпечуючи додаткові надходження в той час, коли інші їх джерела майже виснажені. Таким чином, актуальність дослідження інвестиційної діяльності банків України на сьогодні важко переоцінити.

Мета роботи – дослідити стан інвестиційної діяльності комерційного банку на прикладі АТ «Райффайзен банк Аваль», виявити поточні проблеми та запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку;
- розглянути поняття інвестиційної політики комерційного банку та її види;
- визначити сутність управління інвестиційною діяльністю комерційного банку та основні його методи;
- здійснити загальну характеристику фінансово-економічного стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- провести оцінку інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- виявити наявні проблеми в інвестиційній діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- запропонувати можливі напрямки удосконалення інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Об'єкт дослідження – інвестиційна діяльність АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Предмет дослідження – економічні процеси, що виникають в процесі здійснення комерційним банком інвестиційної діяльності.

Методи дослідження. У процесі дослідження інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» були використані загальнонаукові методи пізнання дійсності, такі як: узагальнення, порівняння та систематизація; системного аналізу; методи індукції та дедукції, методи аналізу та синтезу, економіко-математичні методи, а саме статистичний метод (під час аналізу стану інвестиційної діяльності досліджуваного банку).

Структура роботи. Дипломна робота складається з вступу, основної частини і висновку. У вступі обґрунтовується актуальність теми дипломної роботи, визначаються мета, завдання, предмет і об'єкт дослідження. В основною частини аналізується поставлена проблема. У висновку сформульовані основні результати дипломного дослідження.

Фактологічну основу роботи складають законодавчі та нормативні акти, постанови Національного банку, що регулюють діяльність банків, офіційні матеріали Національного банку України, річні звіти АТ «Райффайзен Банк Аваль», наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів, присвячені проблемам здійснення банками інвестиційної діяльності.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИМ БАНКОМ

1.1 Сутність та значення інвестиційної діяльності для комерційного банку

Здійснення сучасної банківської діяльності передбачає реалізацію інвестиційної діяльності банками. Інвестиції – це складна дискусійна економічна категорія, що характеризується рядом ознак. Види і форми інвестицій різноманітні і здатні трансформуватися з урахуванням особливостей стану економіки і рівня розвитку виробничих відносин.

Інвестиції – одна з найбільш обговорюваних понять як у науковій літературі, так і в сучасній економічній практиці. Різні аспекти інвестицій, інвестиційної діяльності досліджувалися в працях: Дж. М. Кейнса, Дж. Сакса, Г. Н. Менк'ю, К. Р. Макконелла, У. Шарпа, І. Шумпетера, П. Самуельсона, Л. Мізеса, Дж. Кларка, М. Портера та ін.

Багато дослідників справедливо вважають, що інвестиції відіграють важливу роль в активізації економічних процесів і досягненні сталого економічного зростання (Е. Домар, Р. Харрод, У. Солоу, Дж. М. Кейнс, Л. Ерхард, У. Шарп, І. Липсиц, А. Булатов, А. Шахназаров, А. Андріанов, Е. Румянцева та ін.) [1].

У сучасній економічній літературі існують різні визначення поняття «інвестиції», що відображає неоднозначність трактувань і розуміння їх економічної сутності. В значній мірі це обумовлено відмінністю методологічних підходів різних авторів і економічною еволюцією, специфікою конкретних етапів історико-економічного розвитку, пануючих форм і методів господарювання [3].

Розвиток і ускладнення економічних відносин породжують різноманіття форм інвестиційної діяльності, видів інвестицій, кожен з яких має будь-які специфічні особливості, нюанси.

Огляд і систематизація визначень «інвестиції» різних авторів дозволяють виявити характерні ознаки інвестицій як економічної категорії:

1) Витратний характер – будь-яка форма і вид інвестицій передбачає витрати, розміщення, вкладення капіталу.

2) Цільовий характер – інвестиції як особлива форма вкладення капіталу завжди мають певну мету: отримання прибутку і (або) досягнення іншого корисного ефекту [3].

3) Терміновість, терміновий характер – інвестиції завжди передбачають якийсь термін розміщення, вкладення капіталу.

Необхідно вказати, що на відміну від кредиту і кредитних відносин термін інвестицій може бути і не визначений заздалегідь, проте «інвестувати» означає «розлучитися з грошима сьогодні, щоб отримати їх більшу суму в майбутньому» [1].

4) Ризиковий характер – як і будь-яка ефективна діяльність, інвестиції пов'язані з ризиком, тобто можливістю (ймовірністю) не досягти поставленої мети і замість отримання прибутку понести збитки або отримати негативний ефект. Однак варто підкреслити, що ризик – це ймовірна характеристика, і далеко не кожна інвестиція приносить збитки або негативні результати (ефект) інвестору.

5) Інноваційний характер – можливість розвивати і вдосконалювати свою діяльність, формувати нові якості, технології, продукти в результаті отримання інвестором прибутку або інших корисних ефектів від здійснення інвестиційної діяльності.

Інвестиції поділяють на два ключових види: прямі та портфельні. Прямі інвестиції представляють собою безпосереднє вкладення коштів у виробництво, придбання реальних активів. Портфельні інвестиції здійснюються у формі покупки цінних паперів (портфель цінних паперів) або надання грошових коштів в довгострокову позику (портфель позик) в національній або іноземній валюті (валютний портфель).

Так як під інвестиціями банків зазвичай розуміються вкладення грошових коштів на термін з метою отримання доходів або прибутку, то з цієї точки зору практично всі активні операції банків можна розглядати в якості інвестицій. У зв'язку з цим, щоб уникнути плутанини в термінах, під інвестиційними банківськими операціями розуміються ті з них, в яких банки виступають в ролі «ініціаторів вкладення коштів» (на відміну від кредитних операцій, де ініціатива в отриманні коштів виходить з боку позичальника). Таким чином, при інвестиційних операціях банк є одним з безлічі кредиторів, в той час як при кредитних операціях банк зазвичай, хоча далеко не завжди, виступає в ролі єдиного кредитора [7].

Характеризуючи інвестиційну діяльність комерційних банків, ми виділяємо такі відмінні риси інвестування і кредитування (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Відмінні риси інвестування і кредитування

Відмінні риси	Кредитування	Інвестування
Період використання грошових коштів	Використання коштів банку протягом порівняно невеликого періоду часу за умови повернення їх до встановленого терміну з виплатою позичкового відсотка.	Використання коштів протягом тривалого часу (хоча і не завжди)
Ініціатор угоди	Ініціатором виступає позичальник	Ініціатором є банк, що має на меті придбати інвестиційні активи
Кількість учасників	Зазвичай банк виступає єдиним кредитором (крім паралельного та консорціумного кредитування)	Банк один із багатьох кредиторів
Контакт між кредитором та позичальником	Передбачає тісний контакт між позичальником та кредитором	Інвестування являє собою знеособлену угоду

Як об'єкти інвестиційної діяльності комерційного банку виступають прості і привілейовані акції, облігації, державні боргові зобов'язання, депозитні сертифікати, векселі та інше.

Основні напрямки участі банків в інвестиційному процесі в найбільш загальному вигляді наступні:

- мобілізація / залучення банками коштів на інвестиційні цілі;
- надання кредитів інвестиційного характеру;
- вкладення коштів в цінні папери, паї, часткові участі (як за рахунок банку, так і за дорученням клієнта).

Ці напрямки тісно пов'язані один з одним. Мобілізуючи капітали, заощадження населення, інші вільні грошові кошти, банки формують свою ресурсну базу з метою її подальшого прибуткового використання. Обсяг і структура операцій з акумулювання коштів – основні фактори впливу на стан кредитних і інвестиційних портфелів банків, можливості їх інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність банків розглядається як бізнес з надання двох типів послуг: збільшення наявних фінансових ресурсів, шляхом випуску або розміщення цінних паперів на їх первинному ринку; поєднання покупців і продавців існуючих цінних паперів на вторинному ринку при виконанні функцій брокерів та / або дилерів.

Банківські інвестиції мають власне економічний зміст. Інвестиційну діяльність банку в мікроекономічному аспекті – з точки зору банку як економічного суб'єкта – можна розглядати як діяльність, в процесі якої банк виступає в якості інвестора, вкладаючи свої ресурси на термін у створення або придбання реальних активів, а також покупку фінансових активів з метою отримання прямих і непрямих доходів.

Разом з тим, інвестиційна діяльність банків має й інший аспект, пов'язаний із здійсненням їх макроекономічної ролі як фінансових посередників. На цій посаді банки сприяють реалізації та активізації інвестиційного попиту господарюючих суб'єктів. Крім того, банки сприяють трансформації заощаджень і накопичень в інвестиційні ресурси. У макроекономічному аспекті інвестиційна діяльність банків розуміється як діяльність, спрямована на задоволення інвестиційних потреб економіки.

Таким чином, інвестиційна діяльність банків має двоїсту природу. Інвестиційна діяльність, розглянута з точки зору економічного суб'єкта

(банку), націлена на збільшення доходів банку. При цьому ефект інвестиційної діяльності в макроекономічному аспекті полягає в досягненні приросту суспільного капіталу [9].

Можна виділити три основних напрямки інвестиційної діяльності банків [10]:

- діяльність банку на ринку цінних паперів;
- інвестиційне (корпоративне) кредитування;
- проектне кредитування.

Інвестиційний кредит – це кредит юридичним особам, спрямований на модернізацію підприємства і виробничих процесів. Джерелом погашення зобов'язань за ним є вся господарська діяльність позичальника, включаючи доходи, які генеруються інвестиційним проектом. Банк при цьому контролює цільове використання наданих коштів.

Проектне фінансування – банківський кредит, повернення якого здійснюється на етапі експлуатації проекту з потоку грошових коштів, що генеруються самим проектом. Банк не тільки здійснює поточний моніторинг, але і є прямим учасником проекту, може приймати певні рішення при його реалізації на будь-якій фазі життєвого циклу проекту [2].

Залучаючи грошові кошти населення і господарюючих організацій, комерційні банки повинні розміщувати ресурси на умовах отримання прибутку, підтримання ліквідності, зниження ризиків і диверсифікації активів. Цим вимогам відповідають інвестиції комерційних банків, в тому числі інвестиції в цінні папери.

Останні 20-30 років найбільшого поширення в світовій економіці отримали фінансові інвестиції, тобто вкладення капіталу у фінансові інструменти, головним чином у цінні папери (здійснення фінансових інвестицій).

Діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів підрозділяється на чотири напрямки, таких як [4]:

– емітенти, що випускають власні цінні папери і здійснюють їх первинне розміщення в цілях формування статутного капіталу (акції), здійснення позик (облігації), акумулювання грошових коштів клієнтів (банківські сертифікати) і створення платіжних засобів (чеки, векселі);

– інвестори, які здійснюють операції з купівлі-продажу цінних паперів з метою участі в управлінні будь-яким акціонерним товариством в ролі співвласника бізнесу та інші операції з метою отримання прямих інвестиційних доходів у формі дивідендів, відсотків або прибутку від перепродажу і непрямих доходів, утворених за рахунок розширення частки ринку;

– професійні учасники ринку цінних паперів, які здійснюють посередницьку діяльність за винагороду;

– банки, які проводять традиційні банківські операції з обслуговування ринку цінних паперів: надання кредитів, банківських гарантій, розрахункові операції тощо.

Здійснюючи вкладення грошових коштів в цінні папери, банківські кредитні організації переслідують декілька цілей [11]:

– отримання доходу (прибутку) від інвестицій в цінні папери за рахунок виплачуваних з цінних паперів відсотків і дивідендів, а також отримання спекулятивного доходу в умовах зростання курсової вартості цінних паперів (спекуляції з цінними паперами);

– забезпечення і підтримання ліквідності банку шляхом покупки високоякісних цінних паперів, що приймаються в якості застави по кредитах НБУ і операцій РЕПО;

– диверсифікація активів, управління ризиками, які здійснюються шляхом покупки високонадійних цінних паперів, що відносяться НБУ до безризикових активів;

– отримання контролю над організацією-емітентом або істотного впливу на діяльність емітента – акціонерного товариства – шляхом формування портфеля участі в дочірніх і залежних акціонерних товариствах.

Зазначені цілі досягаються за рахунок використання в якості інвестиційних інструментів різних цінних паперів (рисунок 1.1).

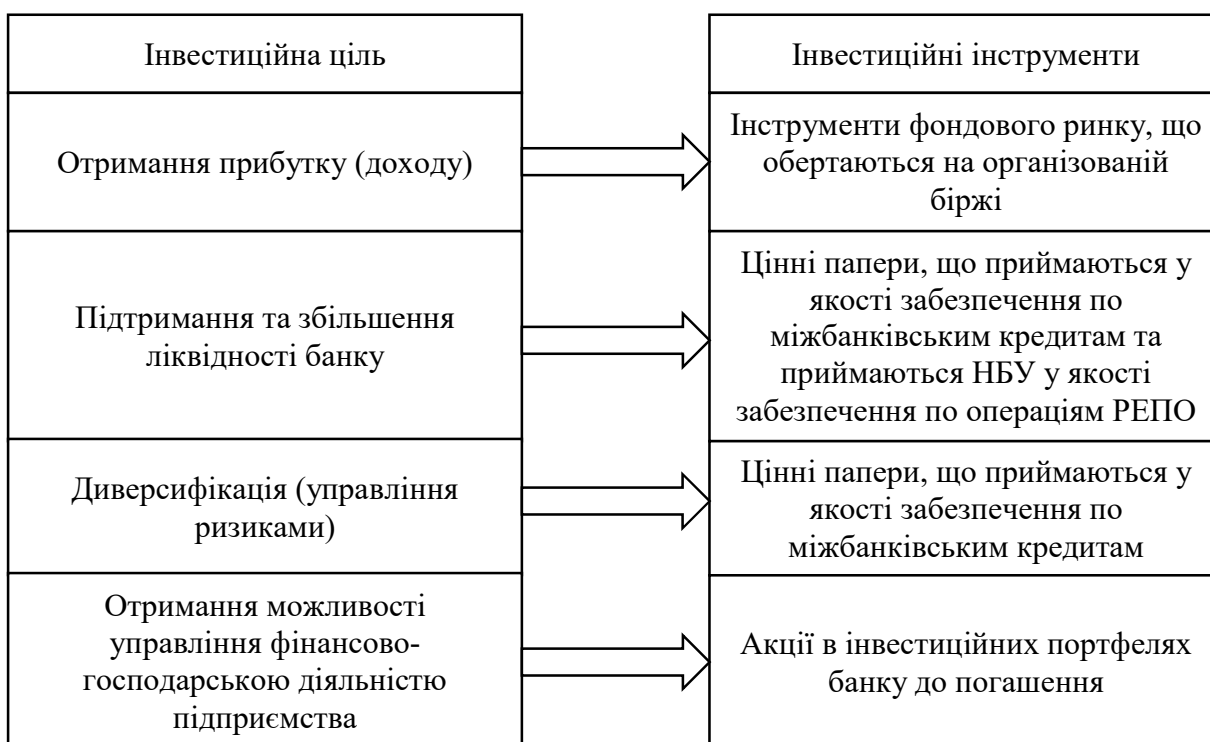

Рисунок 1.1 – Відповідність інвестиційних цілей банку інвестиційним інструментам фондового ринку [8]

Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна діяльність є важливим напрямком діяльності кожного комерційного банку поряд із кредитуванням. В Україні, нажаль, обсяги здійснюваних банками інвестиційних операцій є значно меншими, ніж у багатьох розвинутих країнах, що пов'язано в першу чергу із нерозвиненістю фондового ринку України і відсутністю достатньої кількості надійних фінансових інструментів для інвестування. У зв'язку із цим, банки в Україні вимушені інвестувати в державні цінні папери, що обмежує потенційний інвестиційний дохід для банків.

1.2 Поняття інвестиційної політики комерційного банку та її види

Вибір оптимальних форм інвестування комерційних банків з урахуванням різних факторів, що впливають на інвестиційну діяльність, передбачає розробку та реалізацію інвестиційної політики.

В організаційному аспекті інвестиційна політика банку виступає як комплекс заходів з організації та управління інвестиційною діяльністю, спрямованих на забезпечення оптимальних обсягів і структури інвестиційних активів, зростання їх прибутковості при допустимому рівні ризику. Найважливішими взаємопов'язаними елементами інвестиційної політики є стратегічні і тактичні процеси управління інвестиційною діяльністю банку.

Під інвестиційною стратегією розуміють визначення довгострокових цілей інвестиційної діяльності і шляхів їх досягнення. Її подальша деталізація здійснюється в ході тактичного управління інвестиційними активами, що включає вироблення оперативних цілей короткострокових періодів і засобів їх реалізації. Розробка інвестиційної стратегії є, таким чином, вихідним пунктом процесу управління інвестиційною діяльністю [8].

Формування інвестиційної тактики відбувається в рамках заданих напрямів інвестиційної стратегії і орієнтоване на їх виконання в поточному періоді. Вона передбачає визначення обсягу і складу конкретних інвестиційних вкладень, розробку заходів щодо їх здійснення і конкретних механізмів реалізації цих рішень.

Передумовою формування інвестиційної політики служить загальна ділова політика розвитку банку, основні цілі якої є пріоритетними при розробці стратегічних цілей інвестиційної діяльності. Представляючи собою важливий складовий елемент загальної економічної політики, інвестиційна політика виступає фактором забезпечення ефективного розвитку банку.

Основна мета інвестиційної діяльності банку може бути сформульована як збільшення доходу від інвестиційної діяльності при допустимому рівні ризику інвестиційних вкладенні.

Крім загальної мети, розробка інвестиційної політики у відповідності до обраної банком стратегії економічного розвитку передбачає врахування і специфічних цілей, в якості яких виступають:

- забезпечення схоронності банківських ресурсів;
- розширення ресурсної бази;
- диверсифікація вкладень, здійснення якої зменшує загальний ризик банківської діяльності та веде до зростання фінансової стійкості банку;
- підтримання ліквідності;
- розширення сфери впливу банку за допомогою проникнення на нові ринки;
- збільшення кола клієнтів і посилення впливу на їх діяльність шляхом участі в інвестиційних проектах, в створенні і розвитку підприємств,
- отримання додаткового ефекту при придбанні акцій фінансових інститутів в результаті збільшення капіталу і активів.

Визначення оптимальних способів реалізації стратегічних цілей інвестиційної діяльності передбачає вироблення основних напрямків інвестиційної політики та встановлення принципів формування джерел фінансування інвестицій.

Відповідно до цих критеріїв можна виділити наступні напрямки інвестиційної політики [6]:

- інвестування з метою отримання доходу у вигляді відсотків, дивідендів, виплат з прибутку;
- інвестування з метою отримання доходу у вигляді приросту капіталу в результаті зростання ринкової вартості інвестиційних активів;
- інвестування з метою отримання доходу, складовими якого виступають як поточні доходи, так і приріст капіталу.

Орієнтація на один із зазначених напрямків є ключовою ланкою формування інвестиційної політики, що визначає склад об'єктів інвестування, джерело отримання доходу, рівень прийняттого ризику і підходи до аналізу інвестицій.

Важливим елементом інвестиційної політики є аналіз структури пасивів, вибір оптимального співвідношення між власним капіталом банку і його борговими зобов'язаннями, визначення структури боргових зобов'язань за строками погашення, ризиків зміни вартості, прогнозування альтернативних форм мобілізації інвестиційних ресурсів.

Організація інвестиційної політики в банку передбачає розробку внутрішніх інструктивних документів, які фіксують основні принципи і положення інвестиційної політики.

Аналіз і оцінку розробленої інвестиційної політики здійснюють за наступними критеріями [7]:

- відповідність інвестиційної політики загальній економічній політиці банку за програмними цілями, напрямками та термінами реалізації;
- внутрішня і зовнішня збалансованість інвестиційної політики;
- ступінь реалізації інвестиційної політики;
- ефективність інвестиційної політики.

Зміна умов здійснення інвестиційної діяльності вимагає проведення постійного моніторингу для успішного здійснення розробленої інвестиційної політики.

1.3 Сутність управління інвестиційною діяльністю комерційного банку та основні його методи

Управління інвестиційною діяльністю банку означає застосування до набору різних видів цінних паперів певних методів і технологічних можливостей, які дозволяють: зберегти спочатку вкладені кошти, досягти максимального доходу і забезпечити інвестиційну спрямованість портфеля. Іншими словами, процес управління інвестиціями спрямований на формування портфеля цінних паперів, підтримку базової інвестиційної якості

портфеля і тих властивостей, які відповідали б інтересам його власника, і, отже, зводиться до управління портфелем цінних паперів банку.

Існує два основні варіанти організації управління портфелем цінних паперів [15]:

1) всі функції управління портфелем цінних паперів, виконуються його власником самостійно. У цьому випадку банк повинен мати спеціалізований підрозділ, якому буде призначено функції управління портфелем (визначення типу і цілей портфеля; оперативне планування в рамках цілей, стратегії і короткострокових цілей, розробка стратегії і поточної програми управління портфелем). Підкреслимо, що можна не створювати спеціальні підрозділи для управління невеликими інвестиційними портфелями. У цьому випадку один співробітник може керувати портфелем, працюючи у складі іншого підрозділу банку;

2) всі або більшість функцій управління портфелем передаються іншій особі в формі довірчого управління (траст). Об'єктом управління на довірчій основі можуть бути: портфель банку, включаючи його власні цінні папери; кошти, які банк має намір інвестувати в цінні папери; змішаний портфель; портфель цінних паперів інвестиційного фонду, який знаходиться під контролем банку.

Якщо банк самостійно управляє портфелем цінних паперів, він повинен враховувати ряд обмежень:

– структура пасивів банку. Частка зобов'язань за позиковими коштами на поточних рахунках організацій і депозитах до запитання може не дозволити банку використовувати «короткі» зобов'язання для ефективних інвестицій;

– банк для інвестиційних операцій повинен мати значний надлишок ліквідності, що пов'язано з самою природою інвестицій (трансформація короткострокових позикових ресурсів в більш довгострокові інвестиції), а також з високим ризиком і часто низькою ліквідністю самих інвестицій;

– нормативна діяльність НБУ, спрямована на обмеження ризику і визначення пріоритетних об'єктів інвестування.

Фактори впливу та основні елементи системи управління інвестиційною діяльністю банку зображені на рисунку 1.2.

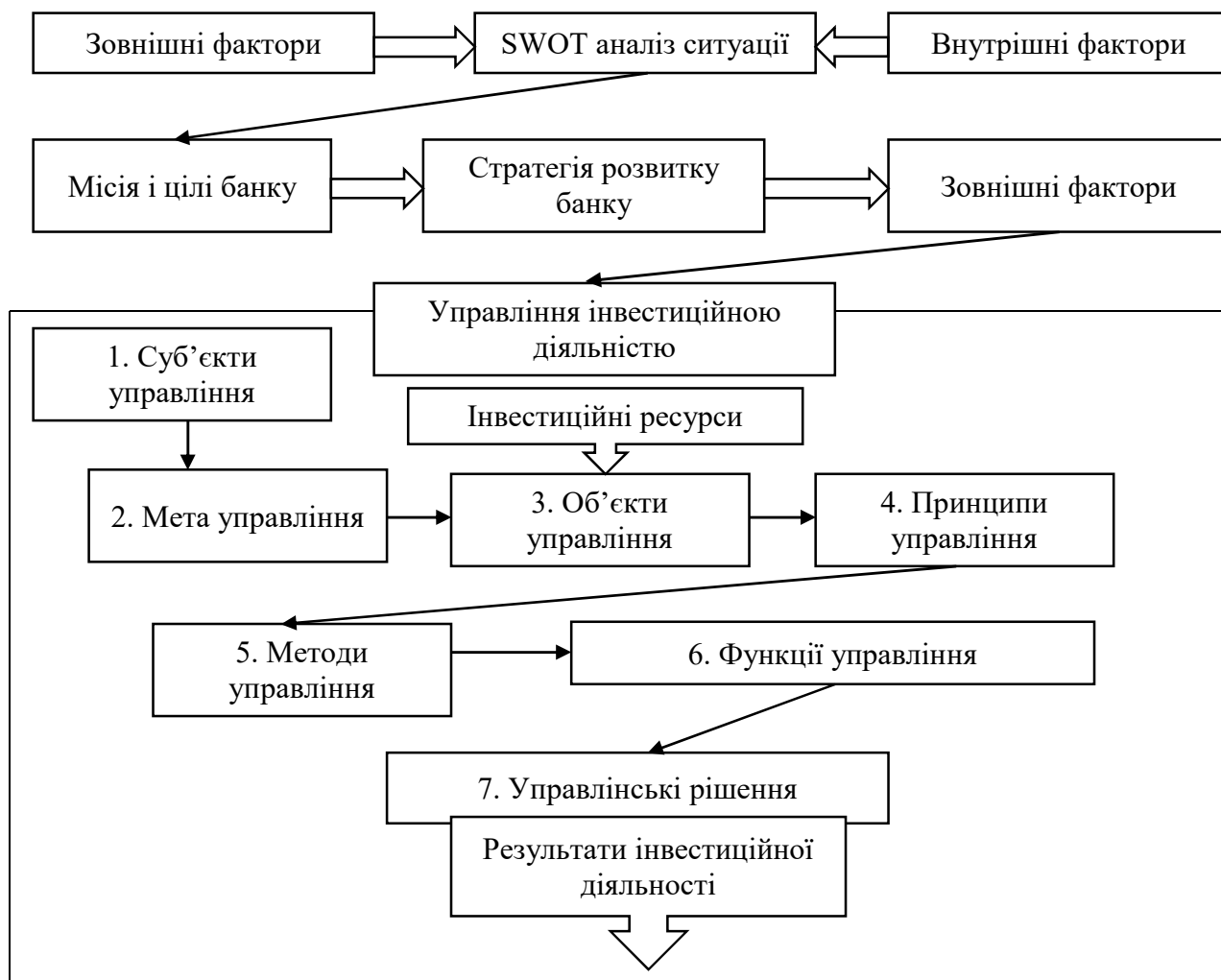

Рисунок 1.2 – Система управління банківською інвестиційною діяльністю

Інвестиційна діяльність банків керується інвестиційними вимогами відповідно до Постанови НБУ № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банки в Україні» [8]. НБУ встановив два нормативи, що регулюють інвестиційну діяльність банків: Н11 – норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою; Н12 – норматив

загальної суми інвестування, що встановлюються для обмеження ризику, що несе на собі банк в процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Оперативне управління портфелем цінних паперів розуміється як обґрунтування та реалізація рішень, які забезпечують підтримку цільової інвестиційної спрямованості сформованого портфеля з точки зору його прибутковості, ризику та ліквідності.

В процесі оперативного управління портфелем цінних паперів фінансовий менеджер повинен відповісти на наступні питання:

1. Чи потрібно вносити зміни в структуру портфеля в результаті зміни стану емітента, інвестора або загального економічного клімату?

2. Чи достатньо диверсифікований портфель?

3. Назвіть причини, чому певні цінні папери були обрані в минулому і чи залишаються вони чинними на теперішній момент?

Процес управління портфелем цінних паперів передбачає реалізацію наступних етапів:

Етап 1. Проведення систематичного моніторингу економічного стану країни та ринку цінних паперів у розрізі окремих його сегментів.

У процесі моніторингу основну увагу слід приділити виявленню тих факторів, що призводять до зниження рівня рентабельності, ліквідності та збільшення ризикованості цінних паперів, що входять до портфеля цінних паперів банку.

Фактори негативного впливу на інвестиційну привабливість цінних паперів: зниження рівня виплат дивідендів за зменшення обсягів прибутку емітента; спад в галузі, в якій працює емітент; значне перевищення ринкової ціни цінного папера над його реальною вартістю на момент придбання інвестором; зменшення темпів збільшення вартості чистих активів емітента або зменшення їх суми; спекуляції на ринку цінних паперів; погіршення умов роботи на ринку цінних паперів; підвищення рівня оподаткування доходу за пайовими паперами.

До факторів, що негативно впливають на інвестиційну привабливість боргових цінних паперів, належать: підвищення середньої банківської процентної ставки; зростання інфляції; зниження платоспроможності (кредитного рейтингу) емітента; зростання податкових ставок за доходом від боргових цінних паперів.

Етап 2. Оперативна оцінка рівня рентабельності, ризику і ліквідності портфелю цінних паперів

В процесі оцінки, яка повинна носити регулярний характер, виявляється наступне: динаміка рівня прибутковості, ліквідності і ризику портфеля в цілому; відповідність встановленим параметрам шкали прибутковість-ризик, прибутковість-ліквідність; відповідність рівня прибутковості, ліквідності і ризику цільовим параметрам формування портфеля (тип портфеля).

Результати оцінки є основою для прийняття управлінських рішень про необхідність і напрямки зміни портфеля цінних паперів.

Етап 3. Вибір основних підходів до операційної реструктуризації

Теорія оперативного управління портфелем цінних паперів розрізняє два основні підходи до здійснення управління – активний та пасивний.

Вони відрізняються як завданнями, так і методами управління портфелем.

Основна увага в пасивному підході приділяється управлінню портфелем задля забезпечення його реструктуризації та диверсифікації.

Політика пасивного управління забезпечує: формування пасивного портфеля; довгострокові інвестиції; високий рівень диверсифікації портфеля, невелика частка окремих цінних паперів; відсутність значного обороту від купівлі-продажу цінних паперів, що входять в портфель; покупка цінних паперів, рух яких відповідає руху всього ринку; невисокий портфельний ризик; невисокі витрати на аналітичну підтримку, на оплату комісій брокерам.

Пасивний підхід передбачає формування консервативного портфеля.

Активне управління передбачає постійне проведення детального аналізу ринкових умов в країні. Прибуток при такому управлінні досягається шляхом покупки цінних паперів в нижніх точках поточних коливань їх курсу і продажу цінних паперів в верхніх точках їх вартості. Частіше при такому управлінні здійснюються короткострокові інвестиції. Активне управління інвестиційним портфелем передбачає значні витрати на оновлення портфеля, пов'язані з інформаційно-аналітичною, експертною та торговою діяльністю на ринку цінних паперів.

Активне управління є характерним для агресивного портфелю цінних паперів.

Етап 4. Реструктуризація портфеля цінних паперів за основними його складовими

Така реструктуризація здійснюється двома методами, залежно від обраного принципового підходу до оперативного управління портфелем. В основі цих методів лежить визначення постійного або змінного співвідношення спекулятивних та консервативних частин портфеля цінних паперів.

5. Реструктуризація портфеля за видами цінних паперів

Методи такої реструктуризації визначаються головним чином підходами до його впровадження. З пасивним підходом до оперативного управління портфелем увага при впровадженні цього етапу реструктуризації портфеля зосереджена на забезпеченні його диверсифікації в межах окремих видів цінних паперів.

При активному підході до управління операційним портфелем акцент на цьому етапі реструктуризації портфеля приділяється пошуку та придбанню недооцінених цінних паперів (ринкова ціна яких нижча їх реальної внутрішньої вартості, визначеної на основі оцінки чистих активів компанії).

Таким чином, можна зробити висновок, що управління портфелем цінних паперів банку є дуже складним процесом. Організація процесу

управління напряду залежить від загальної стратегії діяльності банку, обраної інвестиційної політики, типу портфелю, стану ринку цінних паперів в конкретний період часу та іншими факторами. Тому кожен банк самостійно повинен організувати процес управління інвестиційною діяльністю таким чином, щоб врахувати специфіку діяльності конкретного банку та його цілі на фондовому ринку на певний період.

2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» ТА ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЯ

2.1 Загальна характеристика фінансово-економічного стану АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Акціонерне Товариство «Райффайзен банк Аваль» засновано 3 березня 1992 року у вигляді відкритого акціонерного товариства і за реєстровано рішенням Правління Національного банку України за №94 від 27 березня 1992 року. (до 25 вересня 2006 року — Акціонерний поштово-пенсійний банк «Аваль»). Із жовтня 2005 року банк став частиною банківської холдингової групи Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ.

Юридична та фактична адреса банку: Україна, 01011, м. Київ, вул. Лескова, 9.

Організаційно-правова форма банку – публічне акціонерне товариство.

Банк здійснює свою діяльність згідно з чинним законодавством України, зокрема Законом України «Про банки і банківську діяльність», нормативними актами Національного банку України та у відповідності з ліцензією №10 від 18.06.2018 та Генеральною ліцензією на здійснення валютних операцій від 16.07.2018 року № 10-2.

Чисті активи банку станом на 1 січня 2018 року становили більше 72 млрд грн, за їх розмірами Райффайзен Аваль займає четверте місце серед усіх діючих банків України. На роздрібному банківському ринку Райффайзен займає третє місце. Мережа обслуговування банку на початок 2018 року нараховувала 503 відділення, 2525 банкоматів та 414 платіжних терміналів. Банком емітовано 4,9 млн. платіжних карток, також Райффайзен Банк Аваль володіє однією з найбільших мереж торговельних POS-терміналів чисельністю понад 23 тисячі одиниць.

Головний офіс Райффайзен Банку Аваль розташований у Києві. Банк два роки поспіль очолює рейтинг найприбутковіших банків в Україні. У 2017 році його чистий прибуток становив 4,4 мільярда гривень, у 2016 — 3,8

мільярда грн. Також Райффайзен Аваль займає найвищі місця в рейтингах найстійкіших банків в Україні.

Станом на 31 грудня 2018 року зареєстрований статутний капітал Райффайзен Банку Аваль становить 6 153 411 гривень.

Райффайзен Банк Аваль – приватне акціонерне товариство, акціонерами якого станом на 31 грудня 2018 року є: 319 юридичних осіб; 109 688 фізичних осіб.

Юридичним особам – акціонерам банку – належить 99,55% статутного капіталу, фізичним – 0,42%; власні акції, викуплені банком – 0,02%.

Банк здійснив випуск:

- простих іменних акцій в обсязі 61 495 162 580 штук;
- привілейованих акцій в обсязі 50 000 000 штук номінальною вартістю 0,10 грн кожна, з яких сформовано статутний капітал банку.

Райффайзен Банк Аваль має статус банку з іноземним капіталом і входить до Іноземної банківської групи Райффайзен в Україні, що визнана рішенням Комітету Національного банку України з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем від 10 червня 2016 року №296.

Власниками істотної участі в банку є:

– провідна австрійська публічна фінансова установа Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ, яка станом на 31 грудня 2018р. володіла 68,27% статутного капіталу банку.

– Європейський банк реконструкції та розвитку володіє 30% статутного капіталу банку (ЄБРР – міжнародна фінансова організація, створена у відповідності до Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку, підписаної у м.Парижі (Франція) 29.05.1990р.; Україна приєдналася до зазначеної Угоди на підставі Указу Президента України від 14.07.1992 р. №379/92 «Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку»).

Перед тим, як розпочати аналіз інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» необхідно провести аналіз його ключових фінансово-економічних показників, що наведені в таблицях 2.1-2.7.

Активи банку є одним із найважливіших показників його діяльності, тому почнемо аналіз саме з аналізу динаміки загальних активів та його кредитної діяльності (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка загальних активів та кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. [5]

Показники	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Загальні активи	51239	55999	72108	79147	81293
Кредити та заборгованість клієнтів, млн грн	25961	28003	37795	35535	35856
Кредити надані фізичним особам, млн грн	7594	5143	3977	4587	5531
Кредити надані юридичним особам, млн грн	18366	22860	33817	30947	30325
Коефіцієнт резервування кредитів клієнтів	118,9	91,5	18,9	8,9	7,1

Дані таблиці свідчать, що протягом досліджуваного періоду спостерігалася позитивна тенденція до збільшення активів досліджуваного банку, що говорить про підвищення його потужності та стабільності. З 2015 по 2019 рік активи АТ «Райффайзен Банк Аваль» зросли на 30054 млн. грн. або на 58,65 %.

Обсяг суми наданих кредитів також збільшився за період на 9895 млн грн., що склало 38,11 % від обсягу наданих кредитів 2015 року. Цікавим є той факт, що кредити, надані фізичним особам, навпаки зменшилися – 2063 млн грн або на 27,17 %, що було пов'язано із зменшення реальних заробітних плат та платоспроможності населення.

В той же час, кредити, надані юридичним особам, навпаки зростали протягом 2015-2019 рр. – на 11959 млн грн або на 65,11 %. З таблиці 2.1

можна зробити висновок, що банк орієнтується на юридичних осіб. Станом на 01.09.2019 рік в структурі кредитів АТ «Райффайзен Банк Аваль», кредити надані юридичним особам становили 84,6%, а кредити надані фізичним особам 15,4%.

Крім того, за досліджуваний період суттєво змінився коефіцієнт резервування. У 2015 році АТ «Райффайзен Банк Аваль» мав високий показник коефіцієнту резервування – 118,9%, що свідчило про присутність у кредитному портфелі банку безнадійних кредитів та кредитних операцій, але починаючи з 2016 року даний показник почав зменшуватися та склав 7,1% у 2019 році, що є свідченням відсутності безнадійних кредитів та кредитних операцій в банку.

Велике значення при аналізі фінансового станку комерційного банку мають відносні показники банку на макрорівні: це рентабельність активів та капіталу і норматив адекватності капіталу (Н2), що наведені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка показників рентабельності та адекватності капіталу «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. [5]

Показники	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Рентабельність активів (ROA), %	-2,9	7,1	7	6,7	6,1
Рентабельність капіталу (ROE), %	-23,2	46,8	42,6	45,2	47,7
Адекватність капіталу (Н2), %	18,91	26,82	19,48	19,04	17,92

Основні показники, які характеризують рентабельність діяльності банків це ROA та ROE[42]. ROA – це показник прибутковості активів банку, а ROE – прибутковість акціонерного капіталу банку. Якщо показник ROA більше з 1%, це означає, що банк працює рентабельно. Оптимальне значення ROE повинно бути не менше 15%.

Показник рентабельності активів для досліджуваного банку починаючи 2016 року є більшим за одиницю, що є свідченням прибуткової діяльності

банку та ефективності розміщення його ресурсів. На 01.09.2019 року на одну гривню активів було отримано 6,10 грн. прибутку.

Показник рентабельності власного капіталу для банку у 2015 році був меншим 0, оскільки банк отримав збитки. З 2016 по 2019 рік банк мав позитивне значення показника, що переважало мінімальне його значення у 15 %. Тобто АТ «Райффайзен Банк Аваль» ефективно управляв власним акціонерним капіталом.

Один з основних нормативів діяльності банку є показник Н2. Він показує можливість банку вчасно та повністю розрахуватися з своїми зобов'язаннями. Нормативне значення коефіцієнта Н2 повинно бути не менше 10%. АТ «Райффайзен Банк Аваль» протягом 2015-2019 рр. мав показник Н2, що переважав значення у 10 %, тобто банк є надійним та здатним своєчасно здійснювати розрахунки із власними кредиторами.

Дуже вагомими показниками для банків є показники їх ліквідності (Н4, Н5, Н6), дані щодо яких наведені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка показників ліквідності АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. [5]

Показники	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Н4	76,54	41,3	44,67	42,91	53,04
Н5	69,16	61,3	59,08	52,51	52,37
Н6	93,25	86,2	88	84,25	77,27

Норматив Н4 – визначає необхідний мінімум високоліквідних активів для своїх зобов'язань впродовж одного операційного дня. Н4 повинно бути не менше 20%. Банк протягом досліджуваного періоду виконував нормативне значення і навіть значно його перевищував.

Н5 – норматив поточної ліквідності, визначає мінімум активів, які потрібні для забезпечення розрахунку впродовж одного місяця. Значення Н5 має бути не менше 40%. Показник поточної ліквідності для АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. виконувався повністю. Крім того, банк мав

запас ліквідності, що відображається у вигляді перевищення фактичного значення над нормативним.

Н6 – норматив короткострокової ліквідності, визначає мінімум активів, який потрібний для виконання розрахунку впродовж року. Значення Н6 не менше 60%. Даний норматив банк також виконував в повному обсязі всі роки. Тому можна зробити висновок, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» є ліквідною банківською установою.

Далі розглянемо нормативи кредитного ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників кредитного ризику АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2015-2019 рр. [5]

Показники	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Н7	16,62	12,04	11,2	10,13	9,58
Н8	21,92	37,53	11,2	20,17	9,58
Н9	2,42	12,82	2,27	0,37	0,89

Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) встановлюється з метою обмеження кредитного ризику, що виникає внаслідок невиконання окремими контрагентами своїх зобов'язань. Значення нормативу Н7 складає не більше 25%. Банк жодного разу не перевищував нормативне значення, більш того, значення нормативу не перевищувало 17%, тобто банк не є схильним наражати себе на великі кредитні ризики.

Норматив великих кредитних ризиків (Н8) встановлюється з метою обмеження концентрації кредитного ризику за окремим контрагентом або групою пов'язаних контрагентів. Нормативне значення нормативу Н8 не повинно перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку. Для АТ «Райффайзен Банк Аваль» значення нормативу не перевищувало 8-кратного розміру регулятивного капіталу, що свідчить про забезпечення банком адекватності власного регулятивного капіталу.

Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9) встановлюється з метою обмеження ризику, який виникає під час здійснення операцій з інсайдерами, що може призвести до прямого або непрямого впливу на діяльність банку. Нормативне значення коефіцієнта Н9 не повинно перевищувати 5%. Значення нормативу Н9 було перевищено банком один раз – у 2016 році, що свідчило про здійснення операцій з інсайдером у значних обсягах, що наражає банк на додаткові ризики. В інші роки норматив Н9 виконувався.

Далі перейдемо до аналізу зобов'язань АТ «Райффайзен Банк Аваль» (табл. 2.5 та 2.6).

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки зобов'язань діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2016-2018 рр. [5]

Показники	Рік			Відхилення	
	2016	2017	2018	абсолютне	відносне, %
Зобов'язання банку, тис. грн	48 343 962	56 176 263	55 428 273	7 084 311	14,65
Капітал банку, тис. грн	9 020 675	10 840 553	10 898 440	1 877 765	20,82
Валюта балансу банку, тис. грн	57 364 637	67 016 816	66 279 389	8 914 752	15,54
Частка зобов'язань у валюті балансу, %	84,27	83,82	83,63	-0,65	-0,77
Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансового важеля)	5,36	5,18	5,09	-0,27	-5,10

Згідно наведених даних видно, що зобов'язання порівняно з попереднім періодом зросли вони зросли на 14,65 %. Такий приріст ресурсної бази банку можна розцінювати як ефективну роботу депозитного відділу щодо залучення ресурсів. Причому зростання депозитної бази відбувалося в основному за рахунок приросту коштів фізичних та юридичних осіб, а не за рахунок міжбанківських кредитів, що є позитивною тенденцією. Так, кошти фізичних осіб зросли на 11 723 тис. грн. Характерно, що основним джерелом зростання коштів фізичних осіб є збільшення залучення коштів до запитання.

Таблиця 2.6 – Аналіз структури зобов'язань «Райффайзен Банк Аваль» за 2018-2019 рр. [5]

Показники	На 01.01.2018		На 01.01.2019		Відхилення		
	тис. грн		тис. грн	%	абсолютн е	відносне	%
1. Кошти фізичних осіб	11639185	2,83	23362249	5,03	11723064	100,72	2,21
а) до запитання	5330831	1,29	15931909	3,43	10601077	198,86	2,14
б) строкові депозити	6308354	1,53	7430340	1,60	1121986	17,79	0,07
2. Кошти юридичних осіб	28064554	6,82	32939032	7,10	4874478	17,37	0,28
а) до запитання	24304677	5,90	26692077	5,75	2387400	9,82	-0,15
б) строкові	3759877	0,91	6246954	1,35	2487077	66,15	0,43
3. Кошти бюджету та позабюджетних фондів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
4. Кошти інших банків	269177	0,07	226120	0,05			-0,02
а) до запитання	269177	0,07	226120	0,05	0	0,00	-0,02
б) строкові депозити (кредити) НБУ	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
в) комерційних банків	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
5. Цінні папери	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
а) ощадні сертифікати	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
б) прості векселі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
6. Іншим кредиторам (кредиторська заборгованість)	2182891	0,53	1455054	0,31	-727837	-33,34	-0,22
7. Інші зобов'язання	369600968	89,76	406254593	87,51	36653626	9,92	-2,25
Усього зобов'язань	411756776	100	464237048	100,00	52480272	12,75	0,00

Крім того, спостерігається зростання капіталу банку за 2018-2019 рр. на 1877765 млн грн або на 20,82 %. В той же час, валюта балансу зросла лише на 15,54 %. Таке випереджаюче зростання капіталу банку в порівнянні із темпами зростання зобов'язань свідчить про зростання суми регулятивного капіталу банку та його надійності для вкладників.

Коефіцієнт фінансового важелю для АТ «Райффайзен банк Аваль» за весь досліджуваний період був більш одици, що є характерним і нормальним для роботи банківської установи. Позитивним є його зменшення за період, оскільки це свідчить про збільшення питомої ваги капіталу банку у структурі його зобов'язань, а значить і про збільшення надійності банківської установи.

Також необхідно нам розглянути показників фінансової діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Показники фінансової діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2015-2019 рр. (дані на 01.01 відповідного року) [5]

Показники	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Процентні доходи	5944	6551	7041	8866	6518
Процентні витрати	1673	1625	1261	1815	1780
Чистий процентний дохід	4271	4926	5779	7050	4738
Чистий прибуток / збиток	-2063	3820	4468	5087	3155

Дані таблиці 2.7 свідчать про зростання процентних доходів банку на 574 млн грн (9,66 %) та зростання процентних витрат – на 107 млн грн (6,4 %). Оскільки темпи зростання процентних доходів більше темпів зростання процентних витрат, то банк в змозі забезпечити собі процентний прибуток. Тобто АТ «Райффайзен банк Аваль» протягом усього періоду мав чистий процентний дохід. Але, при цьому, банк у 2015 році отримав збитки (2063 млн грн) на тлі загальної несприятливої економічної ситуації в країні. В наступні роки банк отримував прибуток, що свідчить про ефективність його діяльності.

Так як відомо, що існує прямий вплив на прибуток доходів банку та зворотній вплив витрат, варто визначити, які чинники впливають на отримання доходу.

Якщо говорити про фактори, під впливом яких формується прибуток, варто сказати, що вони не обмежуються доходами і витратами. Дуже важливими факторами, що обумовлюють суму прибутку до оподаткування, є обсяг капіталу банку (відображається у пасиві балансу банку), рівень ефективності використання активів банку (характеризує показник дохідності активів (Да), який розраховується як відношення доходів банку (Д) до сукупних активів (А), мультиплікативний ефект капіталу (відношення сукупних активів до балансового капіталу банку), рентабельність доходу (відношення прибутку до оподаткування (П) до доходу банку).

Таблиця 2.8 – Факторний аналіз прибутку АТ «Райффайзен банк Аваль» за 2017-2018 рр. [5]

Показник и	Умов не позна чення	Рік		Абсолютне відхилення				
		2017	2018	Усього	у тому числі внаслідок впливу			
					капітал у	дохідн ості активів	мультип лікатора капіталу	рентаб ельнос ті доходу
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	П	4233184	6702696	2469512	777592	-295681	-60131	2047733
Дохід, тис. грн.	Д	10693056	11758474	1065418				
Сукупні активи, тис. грн.	А	57552210	67255170	9702960				
Балансовий капітал, тис. грн.	К	9516295	11264339	1748044				
Дохідність активів	Да	0,18579	0,17483	-0,0111				
Мультиплікатор капіталу	Мк	6,04775	5,97062	-0,0771				
Рентабельність доходу	Рд	0,39588	0,57003	0,1741				

Скориставшись інформацією щодо капіталу, активів та фінансових результатів діяльності банку, можна оцінити вплив названих факторів на

зміну прибутку до оподаткування. Дані для факторного аналізу прибутку АТ «Райффайзен банк Аваль» наведені у таблиці 2.8.

Як видно з табл. 2.8, приріст прибутку (2469512 тис. грн) отримано внаслідок збільшення капіталу банку на 777592 тис. грн. та зростання рентабельності активів на 2047733 тис. грн.. Зміна мультиплікатора капіталу призвела до зменшення прибутку на -60131 тис. грн, а зменшення дохідності активів зменшило прибуток на -295681 тис. грн. Тобто останні два фактори, негативно вплинули на зміну прибутку до оподаткування – це дохідність активів та мультиплікатор капіталу.

Варто підсумувати і сказати, що прибуток до оподаткування зріс на 2469512 тис. грн., причому дохід збільшився на 1065418 тис. грн., сукупні активи зросли на 9702960 тис. грн., балансовий капітал наростив обсяги на 1748044 тис. грн., рентабельність доходу збільшилася на 0,1741, а от показники дохідності активів та мультиплікатору капіталу, як уже було зазначено раніше, зменшилися на 0,0111 та 0,0771 відповідно.

В цілому бачимо, що під впливом розглянутих нами факторів, прибуток до оподаткування АТ «Райффайзен Банк Аваль» зростає, що є основною метою будь-якого підприємства.

2.2 Оцінка інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»

На сучасному етапі розвитку банківської системи операції із цінними паперами займають вагоме місце в інвестиційній діяльності банку. Частка вільних грошових ресурсів, що спрямовується на купівлю цінних паперів, у провідних банках Європи становить приблизно 20–40%. В українських банках вона набагато менша – 5–10%. При чому, участь українських банків в операціях на ринку цінних паперів нерівнозначна. Зберігається тенденція, що найбільш активно на ринку цінних паперів працюють банки, що є банками системними, такі як «Перший український міжнародний банк», «Райффайзен

Банк Аваль», «Укрсоцбанк», а також державні банки: «Ощадбанк», «Укрексімбанк», «Укргазбанк», «Приват».

Для розуміння місця інвестиційної діяльності банків в їх загальних активних операціях доцільно розглянути дані рисунку 2.1 та таблиці 2.9.

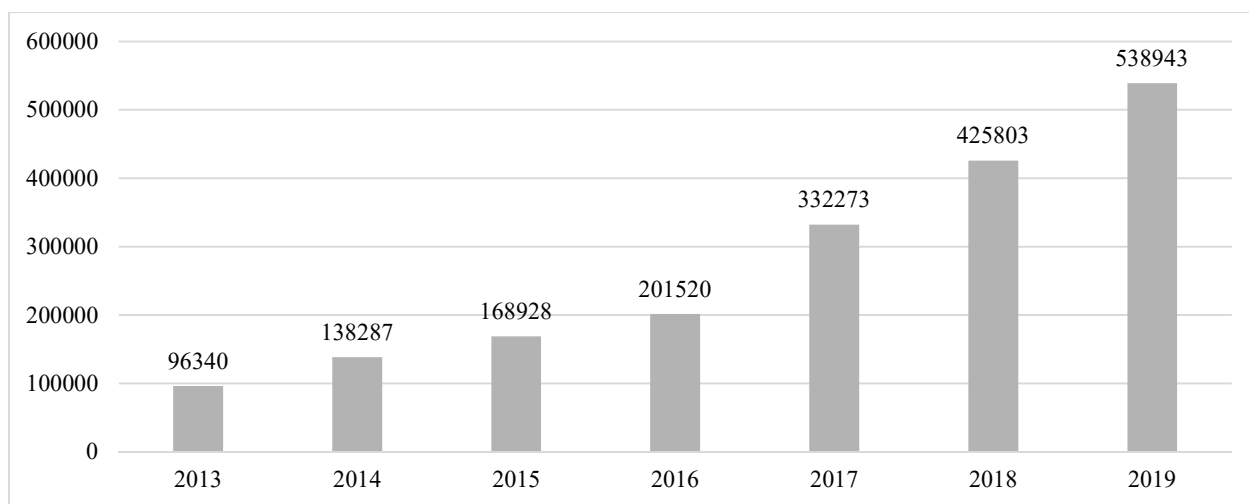

Рисунок 2.1 – Динаміка вкладень банків України в цінні папери за 2013-2019 рр.

Дані рисунку 2.1 свідчать про суттєве зростання обсягу вкладень банків в інвестиційні операції – на 442603 млн грн або на 459,42 % за досліджуваний період, що викликано, насамперед, знеціненням національної валюти. Крім того, спостерігається тенденція до зростання зацікавленості банків у придбанні фінансових інструментів із відносно високою доходністю, таких як ОВДП, що спонукає банки розширювати власну інвестиційну діяльність.

Разом із тим значне збільшення кількісного показника вартості портфеля цінних паперів несуттєво вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банку. За останні роки спостерігаються позитивні тенденції щодо приросту питомої ваги вкладень у цінні папери з одночасним зменшенням питомої ваги наданих кредитів (табл. 2.9).

Аналіз інвестиційної діяльності банку слід проводити в розрізі фінансових та реальних інвестицій. І хоча, відповідно до чинних

нормативних положень, левова частка інвестиційної діяльності банку ідентифікується як фінансові інвестиції, для аналізу окремого банку необхідно відносити вкладення банків в асоційовані та дочірні компанії та інвестиційну нерухомість до реальних інвестицій. Такий підхід використовується виключно на основі врахування спрямованості здійснення інвестиційної банківської діяльності у вигляді інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Таблиця 2.9 – Загальні активи банків України, вкладення в цінні папери та кредити надані за 2013-2019 рр.

Період	Рік						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Загальні активи, млн. грн.	1127292	1278095	1316852	1254385	1256299	1333831	1494460
Вкладення у цінні папери, млн. грн.	96340	138287	168928	201520	332273	425803	538943
Питома вага, %	8,55	10,82	12,83	16,07	26,45	31,92	36,06
Кредити надані, млн. грн.	815327	911402	1006358	1009768	1005923	1036745	1033539
Питома вага, %	72,33	71,31	76,42	80,5	80,07	77,73	69,16

Напрямок інвестиційної діяльності у розрізі фінансових та реальних інвестицій можна розглянути відповідно до наявної сукупності активів окремого банку. У табл. 2.10 наведено динаміку структури інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» у розрізі фінансових та реальних інвестицій.

Аналіз даних за останні шість років свідчить про тенденцію поступового збільшення питомої ваги фінансових інвестицій та одночасного зниження питомої ваги реальних інвестицій. Це здебільшого пов'язано із зменшенням ціни на нерухомість після кризи 2014 року, тому даний актив не є цікавим для банків.

Таблиця 2.10 – Динаміка структури інвестицій АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013-2018 рр., % [5]

Роки	Фінансові інвестиції	Реальні інвестиції
2013	71,82	28,18
2014	92,96	7,04
2015	87,76	12,24
2016	98,38	1,62
2017	98,22	1,78
2018	97,89	2,11

АТ «Райффайзен Банк Аваль» є однією з найпотужніших та найнадійніших установ українського фондового ринку. Протягом 2013–2018 рр. портфель цінних паперів банку постійно зростав – із 8 437 тис. грн. на 01.01.2014 р. до 1 127 477 тис. грн. на 01.01.2018 р. Збільшення обсягу портфеля цінних паперів відбулося за рахунок вкладення в державні боргові цінні папери у вигляді ОВДП та в казначейські облігації США.

На основі проведеного аналізу (таблиця 2.11) можна зробити висновок, що загальний обсяг інвестицій збільшився на 2854806 тис. грн. у 2018 році в порівнянні з 2017. Це можна пояснити зростанням обсягу інвестиційних цінних паперів на 2544872 тис. грн., збільшенням торгових цінних паперів на 318701 тис. грн. Загалом обсяг інвестицій у цінні папери збільшився на 2863573 тис. грн. Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії відсутні. Обсяг коштів на інвестиційну нерухомість зменшився на 8767 тис. грн.

Банк здійснює брокерські та дилерські операції в усіх сегментах ринку цінних паперів. Однак протягом аналізованого періоду найвагомішу частку займають операції з облігаціями внутрішньої державної позики. АТ «Райффайзен Банк Аваль» практично призупинив операції з корпоративними облігаціями, облігаціями місцевих позик та акціями, що може свідчити про низький рівень розвитку фондового ринку, а також про підвищення інвестиційної привабливості державних цінних паперів.

Таблиця 2.11 – Динаміка інвестиційного портфелю АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2017-2018 рр. [5]

Показник	Рік		Відхилення
	На 01.01.2017	На 01.01.2018	
Торгові цінні папери	808776	1127477	318701
Інвестиційні цінні папери	3380399	5925271	2544872
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	0	0	0
Всього інвестицій в цінні папери	4189175	7052748	2863573
Інвестиційна нерухомість	160627	151860	-8767
Всього інвестицій	4349802	7204608	2854806

Аналіз інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» буде не повний без розгляду продуктів банку, що пропонуються його клієнтам для здійснення інвестиційної діяльності.

Відповідно до даних офіційного сайту банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» надає наступні послуги у сфері інвестиційної діяльності:

- посередницькі послуги для юридичних та фізичних осіб для придбання облігацій внутрішніх державних позик;
- послуги з інвестиційного фінансування підприємств;
- надання фінансування енергоефективних проектів;
- посередницькі послуги щодо здійснення операцій з цінними паперами (для юридичних та фізичних осіб).

АТ «Райффайзен Банк Аваль» пропонує власним клієнтам ОВДП деноміновані як в гривні, так і в доларах США. ОВДП є привабливим інструментом, оскільки доходи отримані від операцій із ними не обкладаються податком на доходи фізичних осіб, а сплачується лише військовий збір (1,5 %).

АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснює реалізацію інвестиційних проектів власних клієнтів щодо придбання обладнання, нерухомості, модернізації виробничих потужностей, придбання автотранспорту, реалізації проектів щодо підвищення енергоефективності. Крім того, АТ «Райффайзен

Банк «Аваль» впровадив програму, що націлена на підвищення енергоефективності та зменшення витрат бізнесу на електроенергію. Дана програма працює для підприємств різних галузей: харчова промисловість, агровиробництво, виробництво товарів повсякденного вжитку, роздрібна та оптова торгівля продуктами харчування та лікарськими засобами, виробництво фармацевтичних препаратів та інші.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» проводить всі операції із цінними паперами, що передбачені чинним законодавством України. За дорученням клієнтів банк може купити та продати ОВДП, корпоративні облигації, акції, векселі. Крім того, банк надає послуги з авалювання, інкасації, доміціляції векселів, а також пропонує схеми оформлення розрахунків за допомогою векселів.

Також працівники банку надають професійні консультації з урахуванням потреб клієнта та допомагають прийняти оптимальне рішення щодо придбання цінних паперів.

Щодо операцій із цінними паперами, то АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснює наступні послуги:

- купівля-продаж цінних паперів – АТ «Райффайзен Банк Аваль» здійснює операції з придбання і продажу належних йому цінних паперів клієнтам. Банк пропонує клієнтам вузькі спреди (різниця між ціною, отриманою емітентом від посередника під час розміщення цінних паперів, і ціною, яку платить інвестор) та адекватні ринкові ціни;

- купівля-продаж цінних паперів за дорученням клієнтів;

- організація випуску облигацій на внутрішньому та зовнішньому ринках та андеррайтинг. Банк має представництва провідних європейських бізнес-центрах (офіси у Києві, Лондоні та Відні) та великий досвід випуску та розміщення облигацій найбільших компаній України.

Нажаль, не дивлячись на те, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» є лідером на інвестиційному ринку України, на його офіційному сайті не представлено детальної інформації щодо всіх інвестиційних послуг, які

клієнти можуть отримати. Також слід відмітити, що на сайті не представлена інформація щодо вартості послуг банку з жодної із наведених послуг. Отже, все вище зазначене, на нашу думку, звужує можливості банку на інвестиційному ринку.

3 ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

У сучасній економіці актуальною проблемою є підвищення конкуренції між комерційними банками в сфері надання послуг клієнтам. Одним з важливих чинників підвищення конкурентоспроможності між кредитними організаціями, а також успішного довгострокового функціонування банків, ефективного використання фінансових активів, зміцнення фінансової стійкості та ліквідності, регулювання фінансових ризиків, є ефективне здійснення інвестиційної діяльності.

У посткризовий період зберігаються негативні умови, що уповільнюють інвестиційну банківську діяльність в економіці [8]:

- економічні – високий рівень інфляції (останні роки спостерігається тенденція до її зниження, що є позитивною тенденцією для економіки), коливання цін на банківські активи, зміни процентних ставок, високі ризики кредитування реального сектора економіки, обмежені ресурсні можливості банку;

- недосконалість нормативної бази, що регулює діяльність банків і можливість контролю за їх діями, невирішеність низки ключових проблем податкового законодавства;

- недовіра населення до кредитних організацій, незадоволений споживчий попит на банківські послуги;

- проблема інфраструктури фондового ринку;

- проблема підвищення інформаційної відкритості ринку, збільшення його прозорості;

- проблема дрібного інвестора. Ринок державних цінних паперів найбільш ліквідних і надійних на сьогоднішній день закритий для дрібних і середніх інвесторів, що так само створює проблеми для самого ринку, для мотивації діяльності банку на цьому ринку, що породжує фінансові проблеми більш широкого характеру;

– низький рівень розвитку самого фондового ринку України та обмеженість фінансових інструментів, які на ньому обертаються, що обмежує можливості банків щодо здійснення інвестиційної діяльності.

Таким чином можна зробити висновок, що ключовою причиною низької інвестиційної активності банків є відсутність ефективно функціонуючого фондового ринку та вища привабливість за критеріями «ризик-дохідність» альтернативних варіантів розміщення банківських ресурсів.

Розглянемо, які проблеми є характерними для фондового ринку України.

До 2008 року фондовий ринок України завдяки притоку іноземного капіталу демонстрував зростання. Але кризи 2008-2009 і 2014-2015 років «відкинули» ринок мінімум на 5-7 років назад. Агентство Bloomberg в 2017 році визнало український фондовий ринок найбільш швидкозростаючим в світі. За рік він розширився на 80% [24, 25]. Правда, це сталося за рахунок низької бази порівняння, а загальний обсяг торгів збільшився на 367%. Структура торгів в 2017 році виглядала наступним чином: 57,5% – ОВДП, 12,8% – акції, 23,6% – ф'ючерси і 5,7% – корпоративні облигації. Основними причинами Bloomberg називає відновлення економічного зростання в країні і збільшення вартості сировини - пріоритетної продукції українського експорту.

Протягом 2018-2020 рр. (станом на 22.05.2020 р індекс ПФТС склав 500,14 [6]) спостерігається зростання ринку як за обсягом, так і за кількістю операцій на ньому. Не дивлячись на таке тривале зростання (останні 3 роки) експерти налаштовані скептично і деякі з них навіть відзначають, що фондового ринку в Україні в даний час не існує. По суті, є якась платформа для торгівлі ОВДП і наповнення таким чином держбюджету. Корпоративні цінні папери на ринку практично не торгуються і кількість емітентів і випусків стрімко скорочується.

Як зазначає Олександр Охріменко, президент Українського аналітичного центру, стан фондового ринку критичний [25], оскільки з моменту кризи 2008 року ситуація особливо не змінювалася, а внутрішня ситуація в країні ніяк не сприяла його становленню. Внаслідок цих факторів на ньому переважають схемні операції і операції з ОВДП.

Експерти в області фондового ринку України схильні виділяти такі його проблеми:

- складні процедури для входу зарубіжних емітентів. Потрібно завести інвестиційний рахунок в банку, рахунок в цінних паперах в депозитарній установі, укласти брокерський договір з торговцем цінних паперів і т. д.

- жорсткий валютний контроль. Наприклад, одна лише процедура виведення коштів за кордон вимагає від власника отримання п'яти різних ліцензій від різних відомств.

- недосконалість законодавчої бази. Наприклад, в Україні до недавнього часу не був передбачений інститут номінального утримувача (глобального кастодіана). По суті це посередники, які представляють інтереси свого клієнта на ринках різних країн.

- великий оборот «сміттєвих» цінних паперів. Їх обсяги в рази перевищують обсяги торгів реально працюючих емітентів. Для будь-якого інвестора це ознаки високої корупційної складової і відсутності ефективного регулювання ринку.

- загальне недосконалість корпоративного управління, низька якість фінансової звітності, зовнішнього і внутрішнього аудиту, перекручена вартість активів емітентів.

Перераховані вище перепони не були б настільки критичні, якби на українському фондовому ринку спостерігався високий платоспроможний попит. Але на відміну, наприклад, від Польщі, де серйозними гравцями є пенсійні фонди, цивілізований ринок накопичень в Україні за майже 30 років так і не сформовано. Населення неодноразово мало негативний досвід втрати власних інвестицій в банках, інвестиційних фондах та інших фінансових

компаніях, тому вважає за краще тримати гроші поза банківською і фінансовою системою.

До того ж на фондовому ринку представлено дуже мало якісних емітентів, частина з яких, перетворюючись в ПрАТ, просто йдуть з ринку. А низька ліквідність ринку призводить до того, що великі українські компанії вважають за краще залучати капітал на зарубіжних біржах. Як наслідок, на фондовому ринку в даний час практично немає ліквідних інструментів і цінних паперів, крім ОВДП.

Основні проблеми фондового ринку України – відсутність довгострокових фінансових ресурсів, низька ліквідність, обмежений набір фінансових інструментів і якісних емітентів. В Україні фактично відсутні публічні компанії, які зацікавлені в залученні фінансування всередині країни. В результаті фондовий ринок не виконує свою основну функцію – акумулювання фінансових ресурсів і спрямування їх в розвиток економіки.

Незважаючи на всю складність ситуації на українському фондом ринку, експерти бачать певні перспективи для його розвитку, особливо в частині формування необхідної нормативної бази. 2017-2018 рр. можна сміливо назвати реформаторськими щодо фондового ринку. Був прийнятий ряд законів, які покликані стимулювати активність в даному сегменті. НКЦПФР на законодавчому рівні дозволила українцям торгувати цінними паперами іноземних компаній. До цього напряму купити акції Facebook або Apple в українського інвестора не було можливості. Крім того, регулятор спростив для нерезидентів процедуру розміщення акцій на фондовому ринку України.

У липні 2018 року Президент підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій». Закон передбачає функції номінальних утримувачів – тобто вирішує одну з найгостріших проблем фондового ринку. Також був прийнятий Закон України «Про валюту і валютні операції», що значно полегшило процедуру здійснення інвестування у валютні цінності.

Сприяючи оздоровленню фондового ринку покликаний і недавній закон, завдяки якому впроваджена процедура примусового викупу і примусового продажу часток міноритарних акціонерів (sell-out і squeeze-out). Зокрема, процедура squeeze-out передбачає, що мажоритарний акціонер з часткою 95% може ініціювати викуп акцій у міноритаріїв. З одного боку, нововведення можна вважати «контрольним пострілом», який добиває те, що залишилося від фондового ринку України. З іншого – він дозволяє піти з ринку великій кількості псевдоемітентів, акціонерний статус яких був лише назвою, і перезапустити систему вже за новими, більш прозорими правилами.

Слід зазначити, що майбутній розвиток фондового ринку нерозривно пов'язаний із впровадженням довгострокових інструментів накопичення капіталу. Пожвавлення фондового ринку можливо в разі впровадження накопичувальної пенсійної системи, що сформує довгостроковий фінансовий ресурс. На перших порах це активізує ринок облігацій, а слідом за цим і ринок акцій. Для подальшого розвитку ринку необхідне продовження лібералізації регулювання і підвищення захисту прав акціонерів. Але тут виходить замкнуте коло – при слабкому фондовому ринку і відсутності довгострокових інвестиційних інструментів накопичувальна пенсійна система не запрацює. Але, з іншого боку, без пенсійної системи не запрацює і фондовий ринок.

Таким чином, ми бачимо, що інвестиційна активність банківських структур на національному ринку гальмується низкою чинників макроекономічного характеру. Вплив зазначених чинників також відчуває і досліджуваний нами банк АТ «Райффайзен банк Аваль», що на пряму впливає на його інвестиційну діяльність як в частині вибору напрямів інвестування, так і на обсяг таких операцій. Нажаль, вирішення проблем фондового ринку потребує реалізацію низки макрорівневих заходів і окремий банк вплинути на це не може.

Частково ця проблема може бути вирішена на рівні банку шляхом здійснення заходів щодо ефективного управління ризиками за інвестиційним портфелем банку, а саме:

- розроблення ефективної інвестиційної стратегії;
- застосування теорії портфельного інвестування;
- удосконалення взаємодії банківських та пара банківських установ на інвестиційному ринку;
- застосування системного підходу щодо управління ризиками за активними та пасивними операціями банків.

Якщо говорити про інвестиційну діяльність саме АТ «Райффайзен банк Аваль», то банку необхідно:

– здійснити заходи щодо залучення фізичних осіб до інвестиційної діяльності. Протягом всього періоду незалежності населення України переважно інвестує у банківські депозити або нерухомість. Починаючи з 2019 року і до тепер ставки на банківські депозити невпинно зменшуються (на тлі зменшення облікової ставки НБУ, зменшення інфляції, поступового відновлення економіки). Тому фізичні особи зацікавлені знайти новий інструмент інвестування, що зможе забезпечити їм більший дохід ніж банківський депозит. АТ «Райффайзен банк Аваль» повинен врахувати цю тенденцію у власній діяльності та розробити програми та умови інвестування для фізичних осіб. На нашу думку, умови таких програм та тарифи повинні бути розміщені на сайті у вільному доступі, чого нажаль не зроблено.

– створити можливість доступу потенційних інвесторів до кваліфікованих консультантів по інвестуванню. Нажаль, клієнти АТ «Райффайзен банк Аваль» мають можливість скористатися послугами такого консультанта лише в обласних центрах (але не у всіх) та місті Києві. Така ситуація не сприяє залученню нових клієнтів поза найбільшими містами країни та звужує клієнтську базу банку.

– забезпечити більше інформації щодо інвестиційних можливостей корпоративних клієнтів на сайті банку (також надати інформацію щодо

дійсних тарифів). Можливе навіть проведення семінарів, лекцій, конференцій для корпоративних клієнтів в регіонах з метою їх залучення у інвестиційну діяльність. Оскільки більшість підприємств в Україні та їх керівників є досить консервативними та не використовують жодних інших інструментів інвестування крім депозитів.

Отже, все вище зазначене дозволить АТ «Райффайзен банк Аваль» розширити власну клієнтську базу, збільшити обсяг операцій на фондовому ринку на доручення клієнтів, збільшити комісійні доходи.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна діяльність банку – це складне і багатогранне явище. Банк як основний учасник інвестиційних відносин, акумулює значні обсяги фінансових ресурсів населення через використання різних грошово-кредитних і фінансових інструментів і перенаправляє їх іншим учасникам інвестиційного процесу для прискорення відтворювального процесу і економічного зростання країни. Тому цій сфері діяльності банків потрібно приділяти значну увагу.

На сьогоднішній день не існує єдиного підходу до визначення поняття «банківська інвестиційна політика». Аналіз існуючих думок вчених дозволив виділити три підходи до інтерпретації поняття – організаційний, функціональний та структурний, при якому інвестиційна політика вважається невід’ємною частиною загальної стратегії банку. Кожний з них поєднує в собі специфічні особливості, що стосуються тлумачення терміна «інвестиційна політика банку», і тому на основі поєднання цих підходів було створено одне визначення цього терміну. Інвестиційну політику банку слід вважати частиною загальної політики банку. Це система документально підтверджених правил, політик та процедур, що визначає пріоритетні напрями його інвестиційної діяльності та регулює процеси здійснення інвестиційної діяльності з метою раціонального використання фінансових ресурсів банку та створення ефективного інвестиційного портфеля для досягнення стратегічних цілей банку.

Створення інвестиційної політики відбувається в кілька етапів, на яких визначаються та досліджуються конкретні властивості, які можуть на неї впливати, способи їх взаємодії, способи їх мінімізації тощо.

Реалізація інвестиційної політики банку пов'язана насамперед з управлінням інвестиційним портфелем цінних паперів. Основна мета управління полягає у підтримці максимального доходу при заданому рівні ризику або на заданому рівні доходу з метою мінімізації ризиків.

Фінансовий стан АТ «Райффайзен банк Аваль» можна охарактеризувати як достатньо високий, про що свідчить зростання обсягу його активів, зобов'язань та власного капіталу, зростання ефективності діяльності банку, банк має достатній рівень надійності та захищеності. Всі нормативи встановлені НБУ виконуються банком у повному обсязі. Аналіз ризиків банку свідчить, що АТ «Райффайзен банк Аваль» не наражає себе та своїх вкладників та кредиторів на значні ризики.

Банк є одним із лідерів інвестиційного ринку України. Динаміка обсягу інвестиційного портфелю банку є позитивною. За проаналізований період банк активно нарощував вкладення в інвестиційні цінні папери. Також АТ «Райффайзен банк Аваль» характеризується достатньо консервативною та ефективною інвестиційною політикою, що здійснюється із врахуванням діючих в Україні положень та нормативно-правових актів. Провівши аналіз інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» було виявлено, що протягом останніх років банк активно збільшує обсяги інвестиційної діяльності, зростає вартість портфелю цінних паперів.

Протягом 2013–2018 рр. портфель цінних паперів банку постійно зростав – із 8 437 тис. грн. на 01.01.2014 р. до 1 127 477 тис. грн. на 01.01.2018 р. Збільшення обсягу портфелю цінних паперів відбулося за рахунок вкладення в державні боргові цінні папери у вигляді ОВДП та в казначейські облігації США. Загальний обсяг інвестицій збільшився на 2854806 тис. грн. у 2018 році в порівнянні з 2016. Це можна пояснити зростанням обсягу інвестиційних цінних паперів на 2544872 тис. грн., збільшенням торгових цінних паперів на 318701 тис. грн. Загалом обсяг інвестицій у цінні папери збільшився на 2863573 тис. грн. Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії відсутні. Обсяг коштів на інвестиційну нерухомість зменшився на 8767 тис. грн.

Банк здійснює брокерські та дилерські операції в усіх сегментах ринку цінних паперів. Однак протягом аналізованого періоду найвагомішу частку займають операції з облігаціями внутрішньої державної позики. АТ

«Райффайзен Банк Аваль» практично призупинив операції з корпоративними облігаціями, облігаціями місцевих позик та акціями, що може свідчити про низький рівень розвитку фондового ринку, а також про підвищення інвестиційної привабливості державних цінних паперів.

Нажаль, не дивлячись на те, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» є лідером на інвестиційному ринку України, на його сайті не представлено детальної інформації щодо всіх інвестиційних послуг, що клієнти можуть отримати. До того ж на сайті не представлена інформація щодо вартості послуг банку щодо жодної із наведених послуг. Все вище зазначене, на нашу думку, звужує можливості банку на інвестиційному ринку.

Для підвищення ефективності інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен банк Аваль» банку необхідно:

- здійснити заходи щодо залучення фізичних осіб до інвестиційної діяльності;
- створити можливість доступу потенційних інвесторів до кваліфікованих консультантів по інвестуванню;
- забезпечити більше інформації щодо інвестиційних можливостей корпоративних клієнтів на сайті банку (також надати інформацію щодо дійсних тарифів).

Все вище зазначене дозволить АТ «Райффайзен банк Аваль» розширити власну клієнтську базу, збільшити обсяг операцій на фондовому ринку на доручення клієнтів, збільшити комісійні доходи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безродна С. М. Інвестування : компендіум / С. М. Безродна, Н. В. Миськова. Чернівці, 2013. – 200 с.
2. Белова І .В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банку (на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк») / І.В. Белова, Ю.Л. Гайдук // Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 листопада 2017 р., м. Суми). – Суми : Сумський державний університет, 2017. – С. 222-226.
3. Брежнєва-Єрмоленко О. В. Детермінанти інвестиційної діяльності комерційних банків / О. В. Брежнєва-Єрмоленко, О. В. Золотарьова, К. О. Москаленко // Економіка і суспільство, 2018. - № 19. – С. 948-954. – DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-142>.
4. Житар М. О. Державна політика регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності банків України / М. О. Житар, Ю. В. Ананьєва // Науковий вісник Ужгородського Університету, 2019. – № 1 (53). – С. 163-167. – DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1\(53\).163-167](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2019.1(53).163-167).
5. Звіти банку. Офіційний сайт Райффайзен банк Аваль. – Режим доступу: https://ex.aval.ua/about/bank_reports/.
6. Індeksi акцій. Параметри індексу ПФТС. Офіційний сайт біржі ПФТС. – Режим доступу: <https://pfts.ua/trade-info/indexes/shares-indexes>.
7. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 № 368. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
8. Калусенко В. В. Аналіз інвестиційного портфеля банків України та стратегія управління ним / В. В. Калусенко // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України, 2019. – № 1. – С. 63-78. – DOI 10.33244/2617-5940.1.2019.63-78.

9. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту кредитно-інвестиційного діяльності в банках / В. В. Коваленко, А. І. Грушицька // Інфраструктура ринку, 2019. – Вип. 37. – С. 584-590.

10. Луців Б. Оцінка ризиків кредитно-інвестиційної діяльності комерційних банків / Б. Луців, О. Заславська // Світ фінансів, 2013. – № 1. – С. 18-28.

11. Мазикова Е. В. Инвестиции банков в ценные бумаги: сущностный аспект и тенденции развития в современных условиях. / Е. В. Мазикова, Н. Н. Юманова. // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз, 2015. – № 6 (42). – С. 185-202.

12. Мазняк В. М. Особенности организации и регулирования деятельности банков на рынке ценных бумаг: дис. канд. экон. наук. – Ростов н/Д, 1999. – 182 с.

13. Марченко О. В. Оцінка кредитно-інвестиційної діяльності банку / О. В. Марченко, Ю. М. Золотопуп // Молодий вчений, 2017. – № 2 (42). – С. 283-287.

14. Менеджмент інвестиційної діяльності : підручник / [М. П. Бутко, І. М. Бутко, М. Ю. Дітковська та ін.] ; за заг. ред. М. П. Бутка. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 480 с.

15. Митюхин Д. С. Управление инвестиционной деятельностью регионального рынка банковских услуг Республики Бурятия. // Вестник ВСГУТУ, 2014. – № 2. – С. 88-93.

16. Озерчук О. В. Управління інвестиційним портфелем банків в Україні: теоретичні та прикладні аспекти / О. В. Озерчук // Наукові праці НДФІ, 2019. – № 1 (86). – С. 85-100.

17. Петрук А. О. Проблеми та перспективи розвитку методів регулювання інвестиційної діяльності банків, пов'язаної з похідними фінансовими інструментами / А. О. Петрук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2019. – № 2 (43). – С. 61-64. – DOI: [http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2019-2\(43\)-61-64](http://dx.doi.org/10.26642/pbo-2019-2(43)-61-64).

18. Про інвестиційну діяльність. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 1991, № 47, ст. 646. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

19. Про банки і банківську діяльність. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 5-6, ст. 30. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

20. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 51, ст. 292. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>.

21. Рамазанов А. В. Особенности инвестиционных операций банков. Актуальные проблемы экономики и права, 2012. – № 4. – С. 175-179.

22. Руденко С. А. Проблемы и перспективы развития банковского проектного финансирования. // Труды молодых ученых Алтайского государственного университета, 2015. – Т. 1. – № 12. – С. 133-136.

23. Сохацька О. М. Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових активів / О. М. Сохацька, І. В. Роговська-Іщук, С. І. Вінницький. Київ: Кондор, 2012. – 302 с.

24. Український фондовий ринок встановив рекорд: як і завдяки чому. Офіційний сайт Укрінформ. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2615657-ukrainskij-fondovij-rinok-vstanoviv-rekord-ak-i-zavdaki-comu.html>.

25. Фондовый рынок: без явных перспектив, но с нормативной базой. Інформаційний сайт Kreston. – Режим доступу: <https://kreston-gcg.com/stock-market-no-clear-prospects-but-with-a-regulatory-framework/>.

26. Фондовый рынок Украины – світовий лідер росту в 2017 році. Час інвестувати? Інформаційний сайт Все про гроші. – Режим доступу: <http://vseprogroshi.com.ua/fondovij-rinok-ukra%D1%97ni-svitovij-lider-rostu-v-2017-roci-chas-investuvati.html>.

27. Agnihotri, An., Arora, Sh. (2019). Study of Linkages Between Outward Foreign Direct Investment (OFDI) and Domestic Economic Growth: an Indian

Perspective. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(1), 43-49. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(1\).43-49.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(1).43-49.2019).

28. Aslam, M. A. (2020). Does the Percentage of Investment Grades Given by Rating Agencies Impact their Market Share? *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(1), 5-31. [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).5-31.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).5-31.2020).

29. Balas, A.N., Kaya, H.D. (2019). The Global Economic Crisis And Retailers' Security Concerns: The Trends. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 5-14. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).5-14.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).5-14.2019).

30. Bhowmik, D. (2018). Financial Crises and Nexus Between Economic Growth and Foreign Direct Investment. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 58-74. DOI: 10.21272/fmir.2(1).58-74.2018

31. Buriak An., Artemenko Al. (2018). Reputation risk in banking: application for Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(2), 100-110. DOI: 10.21272/fmir.2(2).100-110.2018

32. Djalilov, Kh., Ngoc Lam, T. (2019). Ownership, Risk and Efficiency in the Banking Sector of the ASEAN Countries. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(2), 5-16. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(2\).5-16.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(2).5-16.2019).

33. Glants V. (2018). Optimization of Bank Expenses on Marketing Communications. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 37-49. DOI: 10.21272/fmir.2(1).37-49.2018

34. Grebeniuk N., Jinan Mehdi M. (2017). Features of Foreign Investors Evaluating the Level of Competition in the Banking Market. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(3), 99-107. DOI: 10.21272/fmir.1(3).99-107.2017

35. Guley, A., Gusev, J. (2017). Effect of foreign capital on competition development in the European banking sector. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(2), 71-79. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).71-79.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).71-79.2017).

36. Halil D. Kaya, Julia S. Kwok (2020). An Application Of Stock-Trak In 'Investments': What Common Mistakes Do Students Make While Studying Socioeconomic Processes? *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 5-16. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).5-16.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).5-16.2020).

37. He, Shuquan (2019). Competition among China and ASEAN-5 in the US Market: A New Extension to Shift-Share Analysis. *SocioEconomic Challenges*, 3(4), 129-137. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(4\).129-137.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(4).129-137.2019)
38. He, Shuquan (2019). The Impact of Trade on Environmental Quality: A Business Ethics Perspective and Evidence from China. *Business Ethics and Leadership*, 3(4), 43-48. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(4\).43-48.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(4).43-48.2019)
39. Jiang, Yu., Wang, G. (2017). Monetary Policy Surprises and the Responses of Asset Prices: An Event Study Analysis. *SocioEconomic Challenges*, 1(3), 22-44. DOI: 10.21272sec.1(3).22-44.2017
40. Kaya, H.D. (2019). Government Support, Entrepreneurial Activity and Firm Growth. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 5-12. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).5-12.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).5-12.2019).
41. Khadidja, Z. (2020). The client's behaviour towards the bank in Algeria (Public Bank Vs Foreign Bank). *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(1), 100-108. [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).100-108.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).100-108.2020).
42. Marcel, D. T. Am. (2019). Impact of the Foreign Direct Investment on Economic growth on the Re-public of Benin. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(2), 69-78. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(2\).69-78.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(2).69-78.2019).
43. Mercado, M.P.S.R., Vargas-Hernández, J.G. (2019). Analysis of the Determinants of Social Capital in Organizations. *Business Ethics and Leadership*, 3(1), 124-133. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(1\).124-133.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(1).124-133.2019).
44. Meresa, M. (2019). The Effect of Strategic Management Practices on the institutional Performance; the case of Dedebit credit and saving institution in Eastern Tigray. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 80-97. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).80-97.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).80-97.2019).
45. Mohamadi, B. A., Bohma, S. (2017). Market-driven vs. government-driven banking consolidation around the world. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(2), 96-99. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).96-99.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).96-99.2017).
46. Nguedie, Y. H. N. (2018). Corruption, Investment and Economic Growth in Developing Countries: A Panel Smooth Transition Regression

Approach. *SocioEconomic Challenges*, 2(1), 63-68. DOI: 10.21272/sec.2(1).63-68.2018.

47. Pavlyk, V. (2020). Assessment of green investment impact on the energy efficiency gap of the national economy. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 4(1), 117-123. [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).117-123.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).117-123.2020).

48. Pavlyk, V. (2020). Institutional Determinants Of Assessing Energy Efficiency Gaps In The National Economy. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 122-128. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).122-128.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).122-128.2020).

49. Rahimipordanjani, M., Khan, M.Y.H., Rebelo, E. (2019). Impact of Mediterranean Climatic factors in Algarve on loyalty over International Tourist (Case study of Algarve, Portugal). *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 21-29. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).21-29.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).21-29.2019).

50. Savchenko, T., Kovács, L. (2017). Trust in the banking sector: EU experience and evidence from Ukraine. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 1(1), 29-42. [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(1\).29-42.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(1).29-42.2017).

51. Sharma, M., Shukla, S. K. (2019). Beginning of Consolidation in Indian Banking Sector: Measuring Operating Feasibility against Standard Benchmark: A Case Study of HDFC Bank Acquisition of Centurion Bank of Punjab. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 3(1), 5-17. [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(1\).5-17.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(1).5-17.2019).

52. Sokolov M., Mykhailov An., Khandurin D. (2018). Distribution of investment resources: where is agriculture in the Ukraine's economy? *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(3), 38-42. DOI: 10.21272/fmir.2(3).38-42.2018.

53. Tovmasyan, G. (2019). Exploring The Role Of Gastronomy In Tourism. *SocioEconomic Challenges*, 3(3), 30-39. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).30-39.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).30-39.2019).

54. Voronkova, O., Hordei, O., Barusman, A.R.P., Ghani, E.K. (2019). Social Integration As A Direction For Humanization Of Economic Relations And Improvement Of Social Welfare. *SocioEconomic Challenges*, 3(4), 52-62. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(4\).52-62.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(4).52-62.2019).

55. Zarutská El. (2018). Structural-functional analysis of the Ukraine banking system. *Financial Markets, Institutions and Risks*, 2(1), 79-96. DOI: 10.21272/fmir.2(1).79-96.2018